

Nagy Koppány Zsolt

JOZEFÁT ÚR TÉBLÁBOLÁSAI

(Részlet)

2. fejezet, amelyben Jozefát úr vonatra óhajt szállni

„Pedig nem is vagyok szűz... Csak azt gondoltam, hogy így talán összejön ez az Aranka... olyan ártatlannak tűnt, olyan könnyű prédának látszott, ahogy az ágyon sírt, és olyasmiket kért számon, amiket sosem követtem el... se vele, se ellene...”

Ezek a gondolatok vánszorognak át Jozefát úr elkínzott elméjén, azon az elmén, amely szégyenpírban égeti arcát, amint az jól látható, legalábbis a Fekete Ludak jól látják, miközben sorfaluk között Jozefát úr – kezében cilinderével –, rogyadozó léptekkel és piros fülekkel elvonul. Pisszenés sem hallatszik, a halálraítélteknek tett utolsó gesztus ez, a hóhérok mindig csendben maradnak. A Fekete Ludak arca komoly, ünnepélyes: tudják, hogy utoljára látják Jozefát urat. (Hiszen egy másik városban lakik, és a hajnali vonattal minden bizonnyal elutazik, mivel ebben a városkában nemigen van már mit keresnie.) Azért a mindenre elszánt lányok arca néha megrándul, s e jel arra utal, hogy testükben moco rog valami, melyet elméjük szájukon keresztül ekként fogalmaz meg:

– De azért olyan aranyos... nem? – súgja Linda Lillának. – Én isten bizony szívesen segítenék neki, szívesen megszabadítanám ettől a keresztől. Hiszen azért még nem elveszett ember. Csak kissé ügyefogyott...

– Elhallgass! – rivall Lilla Lindára. – Milyen Lúd vagy te? Egységben az erő, nemdebár, ezt mondja a szabályzat?! All for one, one for all, nemde, hogy ezt is mondja?! A Lenke szava döntő! És mi döntöttünk.

Ám Jozefát úr túl lassan botorkál, és a lányszívekben rokonszenv bontja ki szirmát, mely ugyan egyelőre csupán szánalomtól terhes, de semmiképp sem hanyagolható el.

– Nézd meg a szemetet! – sziszegi Lenke (Aranka) a mellette álló és fölöttébb durcásan néző Mártának. – Itt sajnáztatja magát!

– No, gyorsabban, gyorsabban, baszatlankám! – harsogja Márta, ez a fiús alkatú lány, akit mindenki nagyon kedvel, és mindenki

jókat nevet a bemondásain, de azért senki sem szeretne olyan lenni, mint ő. Szavait most is nevetés követi, és a rokonszenv szirma hamvába hal, miként azt néhány nappal az eset után Linda kisasszony versbe önti. Sajnos, versének közlésére senki nem vállalkozik, mondván, hogy képzavaroktól hemzseg, bár ha a szerkesztő urak ott lettek volna (netán éppen Jozefát úr helyében), lehet, hogy másként gondolták volna. De „a szerkesztők sosem járnak kuplerájba”, jegyzi meg epésen Lilla kisasszony a szipogó Lindának, „ezért döglődik az irodalom. Persze nem mintha ez kupleráj lenne”, mutat körbe a falakon, ahol több képen is Lenkét (Arankát) láthatná a kíváncsi olvasó („Lenke elsőáldozása”, „Lenke első áldozata”, „Lenke kicsenge-tése”, „Lenke az olajsejkekkel”, és még sok egyéb, érdekes kép), ha ezek után még bemelegszik a Fekete Ludak törzshelyének számító Napocsibe motelba.

Márta természetesen amazontermészetű, amint ez már írva vagy on cirka százhatvan éve, úgyhogy ennek a hagyománynak megfelelően jól irányzott rúgással segíti ki Jozefát urat az ajtón, aki szánalmas és egyben neveléses pozícióban a földre rogy, s onnan csak „évszázadnak tűnő percek” (Linda kisasszony verséből) után tápáskodik fel.

Felveszi táskáját, melyet az Éva nevezetű hölgy hajít utána, leporolja a nadrágját, és lógó orral elindul a vonatállomásra. Útja azokon a tipikus kisvárosi, már-már falusinak látszó utcákon vezet keresztül, amelyeket úgy megszokott gyermekkorában, midőn a dinnyelopásból fáradtan és jóllakottan hazafelé bandukolt, és talán el is sírná magát (mert felettebb érzékeny a lelkiülete), ha nem sírna már javában. Az állomás épülete előtt azonban férfiasan letörli könnyeit és kicsatintja a taknyát a járdára, de úgy, hogy egy betyár is megirigyelné.

– Kezét csókolom – mondja Jozefát úr a kisablak mögött szunyókáló hölgynek, aki legalább hat évvel fiatalabb nála, és még sosem köszöntek neki kezécsókolomot.

Ezért most gyorsan két dolgot érez: az első egy forró, gyomorból elinduló meleg hullám, mely a szívig cikkan, és boldogság a neve (amiért ez a jóképű, bár kissé bánatosnak látszó úriember őt ilyesféle köszönésre méltatja), a második egy szintén a gyomorból elinduló, ámde hideg hullám, mely egy kis gerincoszlopi kitérővel szintén a szívbe érkezik (a szakirodalomban „jeges rémület” a neve), és a körül a rettenet körül forog és pörög, hogy csak nem öregedett meg hirte-

len, amint itt bóbiskolt a kisablak mögött – vannak ilyen csodák, látta már filmben, sőt, talán olvasott is valami hasonlót. Mivel a jeges rémület többnyire sokkal jobban megviseli a regények és filmek hőseit, mint a lagymatag és kicsit bamba boldogság, a kedves és roppant csinos jegyárúsító kisasszony felpattan, és hanyatt-homlok rohan a fürdőszobába, a tükör elé. Ám az utolsó pillanatban megtorpan, benyit ugyan, de a villanyt már nem meri felkapcsolni, mert úgy érzi (és ezt domború keble alatt hangosan verő szívecskéje is kétségtelemé teszi), hogy menten elájulna (de legalábbis megöszülne), hogyha a villany felkapcsolása után a tükörből a negyven évvel későbbi ön maga nézne vissza rá. Mellesleg, jut eszébe, biztosan elájulna, mivel megöszülni nem sok értelme volna, hiszen ősznek látná magát a tükörben. Bár az, hogy milyen sorrendben történnének a dolgok, meg-rémülés és öszülés, vagy pedig öszülés és megrémülés, sok mindent elárulna és a helyére tenne, mégsem szabad kipróbálni, főként akkor nem, hogyha az ember tizenkilenc éves lányka, első munkahellyel. Ezért hát mélyet sóhajt, behúzza az ajtót, lassan lecsúszik melléje, s hátát a kellemesen hűsítő falnak támasztja.

Jozefát úr igen megviselt állapotban van, miként azt még azok is pontosan el tudják képzelni, akik csak felületesen olvasták át az előző fejezetet, ennek okán most az egyszer meglehetősen bosszantja az, amit máskor könnyedén, sőt, udvarias mosollyal viselne el. Ezért mikor az éppen hajnali nyújtózkodását végző állomásfőnök arrafelé lépdél, megszólítja:

– Elnézést, uram, jó reggelt! Nem tudná magyarázatát adni annak, hogy eme kedves hölgy, ki a kisablak mögül szolgálja az utazóközönséget, miért ugrott fel és rohant el, mikor jegyvásárlási szándékkal ráköszöntem?

Az állomásfőnök – mert nehéz az állomásfőnökök élete, hajnalban kelnek, s gyakran le sem fekszenek, különösen ha fegyverszállítmány vagy csempészett benzinnel telt szerelvény megy át a körzetükön; ennek az állomásfőnöknek az élete pedig különösen nehéz, fele-sége nem szereti, mást szeret, de hogy kit, azt el sem tudja képzelni (bár van néhány ötlete), csak nem ezt a kinyalt, piperkóc kékszemű faszfejt, no megálljak csak!, ahogy a régi szovjet mese mondta volt – szóra sem méltatja Jozefát urat, tovább nyújtózkodik, és a nadrágszíja becsatolásával foglalatoskodik.

– Elnézést, uram. Szólítottam! – acélosítja meg Jozefát úr a hangszálait, már amennyire egy ilyen éjszaka után ez lehetséges. – Azt kér-

deztem az előbb, miért szaladt el a jegyáros kisasszony, mikor ráköszöntem.

Az állomásfőnök végigméri Jozefát urat, majd így szól:

– Elmész te a picsába! – amitől hőszünk szeme elkerekedik és arcából kifut a vér, de persze nem a pucájába (amint azt megbeszéltük akkor, amikor még beleavatkozhattunk az életébe), hanem ki tudja, hova. Valahová csak ellesz abban a nagy testben, mert az arcában nem marad, az bizonyos, ezt annak sápadtsága érzékletesen bizonyítja. Mire a vér magához tér és Jozefát úr szeme is visszanyeri eredeti, hódítóan szép ívét, az állomásfőnök már rég továbbhaladt, mégpedig egy olyan ajtó közbeiktatásával, amelyen azt írja, hogy „Idegeneknek tilos a bemenet”, és Jozefát úr, aki nagy tisztelője az efféle feliratoknak, nem lép utána, hogy leverje a földre, eltörje az orrát, megöklözzze a veséjét és merev lakkcipője orrával szilánkokra rugdalja a bordáit, majd a tőkét megkezelve örökre megoldja a féltékenységi problémákat, hanem hebegve-habogva leereszkedik egy padra, és a belekarcolt, szellemesnek nemigen mondható félmondatokat kezdi el tanulmányozni.

Az állomásfőnök odaér a guggolva szipogó jegyáros lányhoz, és így szól hozzá:

– Hát neked meg mi bajod?

És a kisasszony – akinek immár ideje a nevét is elárulnunk: Irén –, szóval Irén így válaszol:

– Semmi – és forró hála önti el a szívét (olyan strapabíró szíve van, mint egy korallzátony), mivel az állomásfőnök tegezése és hétköznapi álmos pislogása alapján megbizonyosodik, hogy mégsem öregeedett meg egyetlen éjszaka alatt hirtelen, rémálomszerűen.

Ezért néhány másodpercnyi szipogás után, mely lázas agymunkát, vagy inkább lelki életet leplez, kinyújtja a karját, és – mivel a női lélek rejtelmes és kiismerhetetlen, legalábbis ezt állítják róla – gyengéden félretolja a nadrágszíjjal bajlódó főnök kezét, lehúzza a cipzárt, és minthogy épeszű főnök ilyenkor nem tiltakozik, lassan előveszi az alsónadrág tartalmát, vörösre lakkozott körmeivel megcsiklandozza, majd óvatosan befalja.

Közben Jozefát úr idegesen dobol a padon, cigarettára gyújt, körbesétál, és arra gondol, hogy ha lenne itt egy olyan csengő, mint a szállodákban, akkor ő arra többször is nagy erővel ráütne, hadd keljen fel az állomásfőnökné s adjon neki egy jegyet. De nincs csengő, ezért elszív még egy cigarettát, elolvas minden közleményt, amit a fa-

lakon talál, s arra gondol, hogy talán ő az egyetlen ember, aki végigolvassa ezeket a bikkfanyelven fogalmazott közleményeket arról, hogy mennyi a metró meddig, mekkora lehet a csomag, vagy hogy kit szállíthat le a kalauz – és kit nem.

Mivel a jelenetek olvasóbarát villódzását lehetővé tevő gyors képkocka-váltakoztató képességünket is elvesztettük Jozefát úr ténylegesen meg sem szerzett, értsd (puca)vérrel alá nem írt szerződésbe foglalható lelkével egyetemben, csak annyit konstatálhatunk, hogy kapkodnunk kell a fejünket meg a tollat, mivel éppen megint az állomásfőnököt látjuk, amint fickósan közösül a jegyárosító kisasszonnyal; diszkrétan nyögdecselenek, ahogy ez már házasságtörőknél szokás, ha a közelben van a férj vagy a feleség, és miután befejezik, dörögő hangon így szól:

– Irén, szökjünk meg! Légy a feleségem! – és húsz évet fiatalodik az egész ember, legalábbis Irén így látja, igen nagy kedvelője lehet az efféle korváltozásoknak. – Ja, és menj ki, egy köcsög toporzékol a kasszánál, adj neki egy jegyet, zárj be és csomagolj, s mire a hitvány ribanc felébred, már túl járunk hetedhét országon, de a kukoricaföldemen biztos!

Irén megtörli a száját, kilibeg, kedvesen Jozefát úrra mosolyog, és eszébe jut, hogy a retiküljében van egy kis tükör, úgyhogy gyorsan, titokban megnézi benne magát, elpirul, és megtörli a szeme alatti részt, azt a részt, ahol néhány évvel később azok a bizonyos táskák, környékükön pedig azok a bizonyos szarkalábak megjelennek, amelyek miatt hirtelen húsz évvel idősebbnek látszik majd, ezt nem tudja elviselni, és bevesz egy maréknyi altatót, ahogy azt már olyan sokan előtte és még nagyon sokan utána, és meghal, pár soros búcsúlevelet hagyva az állomásfőnöknek, aki néhány napig siratja, majd visszatér a feleségéhez, megkövetvén őt („Rájöttem, hogy te vagy az én napomnak csillaga”), s bár az állomásfőnökné nem egészen érti, hogy az meg hogyan lehet, visszafogadja, mert rég nem mondtak neki ilyen szépet, a hajdani udvarló is elhagyta, hiszen, mint mondta, csak addig volt számára érdekes, amíg férje volt, és azért a kis ölelésért be kellett szökni az állomásfőnök szolgálati lakásába. Kukoricát természetesen majd, és sok-sok jegyet eladnak az utazóközönség nagy meglepedésére (persze van, aki észre sem veszi, akinek természetes, hogy jegyet kap, ha kér, pedig ez korántsem ilyen egyszerű, nézzük csak meg Jozefát úr esetét).

Jozefát úr elpirul, amikor – valamivel korábban, mint Irén – rájön, hogy mi csillog a csinos kisasszony szeme alatt, és dadogni kezd,

aztán a kisasszony is elpirul, és a jegy még mindig nem vétetett meg, mennyi minden van, amivel meg kell küzdeni egy ilyen apróságért, valóságos csoda, hogy olyan kitartóak vagyunk mi, emberek.

– A hat húszásra kérnék egy jegyet... – motyogja hősünk, és a kisasszony immár derűs és boldog, kacagva perdül a széken, írja meg a jegyet, és kacagva mondja Jozefát úrnak:

– Parancsoljon, és köszönöm, köszönöm, köszönjük, mi is azzal utazunk! – majd összehúzza a függönyt, leoltja a villanyt, és örökre elhagyja ezt a kétszer két méteres odút, ahol rövidke életéből egy teljes évet elpazarolt.

Jozefát úr az órájára pillant, hat óra van, szörnyű fáradtság lepi meg, ezért kísétál a peronra, és ott ül le egy padra, hallgatja a kakaskukorékolást, a kutyaugatást meg a tehénbögést, szíve rusztikus örömmel telik meg, ám lassanként belopja magát a keserűség is, mert rádöbben, hogy soha többé nem jöhet ide, ebbe a kedves városkába. Erről eszébe jutnak a Fekete Ludak és Aranka (Lenke), valamint az, hogy röpké hat óra alatt két nőt szalasztott el, „pedig ha kicsit kedvesebb lettem volna, ezt a kisasszonyt én is megkaphattam volna”. A kisasszony az állomásfőnök karján szintén kilibeg a peronra, az állomásfőnöknek pedig a hálószobából nézi a három, vonatra várakozó utast, nagyokat sóhajt, ami nem is csoda, gondoljunk csak bele, mit érezhet, amikor mindezt látja, és gondoljunk még arra is, hogy három gyermek marad a nyakán, no meg az ingyenélő Iván, a szomszéd falu bikája, ahogy viccesen nevezik, neki pedig fogalma sincs, miből fogja őket eltartani, hiszen jó, hogy van a két disznó meg a kukoricaföld, plusz a kicsike fizetés, de Iván egy ültében meg tud enni egy egész disznólábat, persze szüksége is van rá, mármint a sonka adta energiára, mivel falu bikájának lenni müzlivel vagy szójapörkölttel nem lehet.

Ott ülnek hát hárman a peronon, Jozefát úr az egyik padon bóbiskol, s a düh- meg szégyenérzet kisebb-nagyobb hullámokban önti el a belsejét („Lustobjekt”, gondolja olykor megvetően, és a kedves olvasókra bízunk, hogy eldöntsék, Irénre gondol-e, vagy éppenséggel saját magára), az állomásfőnök Irén ruhája alá nyúlkal és hangosan szuszog, az állomásfőnök arcán nem gördül le könnycsepp, csak sóhajt egy nagyot, egy utolsót, majd visszafekszik az ágyba, Iván néhány házzal arrébb Mariska mellett nyújtózkodik éppen, hirtelen felragyog a nap és az állomásra berobog a vonat.

Páran leszállnak, munkásemberek, az éjszakai műszakból térnek haza, ebben a városkában alig akad munka, az ember vasúti alkalma-

zott, kurva vagy költő, a nép nagy része a szomszéd városba jár dolgozni, persze éjjeli műszakban, mert a nappali műszak az ottaniaké, gyűrött arcok köszönnek az állomásfőnöknek és Irénnek, nem csodálkoznak, ezek az emberek semmin sem csodálkoznak már, miként azt, néhány hete, a Fekete Ludak szociális érzékenységgel is megáldott Fehérváry Annája megverselte az Öregmunkás című félirodalmi kéthetilapban.

Jozefát úr felhág a lépcsőre, igen könnyű dolga van, hiszen csupán egy kis lépés neki, ami óriási terpesz az emberiség nagyobbik felének, s elgondolkodik, hogy vajon kik tervezik ezeket a vonatlépcsőket, majd szánakozva nézi, ahogy a kurta lábú állomásfőnök romantikus szöktetése burlesztkbe illő kínládássá fajul, hogy feltuszkolja Irént és saját potrohát a vonat lépcsőjén, átkozódva és hangosan szuszogva, miként egy mozdony.

Jozefát úr mélyen beszívja a vonatok jellegzetes szagát, közben a szemét is lehunyja, hajlamos ilyen gesztusokra, még akkor is, ha senki sem látja, mert persze sohasem lehet tudni, hátha látja valaki, például egy nő, egy ábrándos tekintetű szöszi, akit lenyűgöz ez a méla, költőies gesztus – mi több: világhoz való viszonyulás –, elkábul ettől a behunyt szemű, minden jel szerint romantikus férfiútól, és úgy dönt, hogy odaadja magát neki, anélkül, hogy Jozefát úrnak mindenféle ígéreteket kellene tennie vagy sokat kellene ösztökélnie őt, hogy megtegye.

De senki sem látja, legalábbis senki sem jelentkezik, hogy meztenül Jozefát úr lábai elé vesse magát, ezért aztán marad a bűz az orrban meg az a kellemetlen érzés, amikor annyira utáljuk és megvetjük magunkat, hogy legszívesebben a vonat alá feküdnénk, természetesen ha volna vér a pucánkban és nem állna a vonat. Jozefát úr elindul a folyosón, és benyit a lépcsőtől számított harmadik fülkébe, nem mintha ez fontos lenne, csak úgy megemléjtük.

(*Helikon*, 2006. május 10.)

NAGY KOPPÁNY ZSOLT 1978-BAN SZÜLETETT MAROSVÁSÁRHELYEN. PRÓZÁT ÍR.